

MESLEK SEÇİMİ VE KARIYER GELİŞİMİ

İDİL REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Bu sayıda neler var:

MESLEK SEÇİMİ-1

**MESLEKLERLE İLGİLİ
NELER BİLİNMEKTEDİR-2**

**KARIYER GELİŞİM
SÜRECİ-3**

**MESLEK SEÇİMİ VE
KARIYER GELİŞİMİ
KONUSUNDA ANNE-
BABALARA ÖNERİLER-5**

MESLEK SEÇİMİ

Meslek seçimi, bir kimsenin, çeşitli meslekler arasından en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetleri içeren ve kendisine en üst düzeyde doyum sağlayacağına inandığı bir mesleğe yönelmesidir. Çağdaş bir toplumda kişinin en önemli gelişim görevlerinden biri mesleğini seçmesidir. Bu seçimi yaparken önemli olan, bir kişinin sahip olduğu özellikleri en iyi kullanabileceği ve beklentilerini en iyi biçimde karşılayacak olan mesleği seçebilmesidir. Çünkü meslek kimlerle etkileşimde bulunacağımızı, ne giyip ne giymeyeceğimizi, evliliğimizi ve bunun gibi birçok şeyimizi etkileyecektir. Meslek seçmek, hayat biçimini seçmek demektir. Bu nedenle doğru ve gerçekçi seçim yapılması önemlidir.

**Doğru Bir Meslek Seçme İşlemi Yapabilmek,
Başka Bir Değişle Sağlıklı Karar Verebilmek İçin;**

Kişinin hangi işleri ne derece yapabildiğinin farkında olması, çeşitli konulardaki yeteneklerini doğru, gerçekçi ve ayrıntılı olarak değerlendirebilmesi önemlidir.

Kişinin bir eğitim ortamından, bir çalışma alanından, kısaca bir meslekten neler beklediğini açık ve net bir biçimde ifade edebilmesi, mevcut seçenekleri inceleyip başka seçenekler olup olmadığını araştırması gerekmektedir.

Seçeneklerin her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirerek; istenen yönleri en fazla, istenmeyen yönleri en az ve erişme olasılığı en yüksek olana yönelmesi gerekir.

MESLEKLERLE İLGİLİ NELER BİLİNMELİDİR?

Meslekî rehberlik hizmetlerinin ilk basamağı, gencin özelliklerini tanıma; ikinci basamak ise meslekleri inceleme ve tanıma, sonra da bu bilgileri eşleştirerek uygun bir karara gitmeyi kapsar. Bir meslek nasıl incelenir? Bir meslek hakkında ne yönlerden bilgi toplamalıyız? Bu sorular aşağıdaki şekilde listelenebilir:

- 1) "Mesleğin gerektirdiği faaliyetler, yapılan işin özellikleri nelerdir? İşte gereken sorumluluklar, görevler, güçlükler nelerdir? Bu meslek ne gibi etkinlikleri kapsamaktadır?" gibi işin esas yapısını ortaya koyacak bilgiler.
- 2) "Çalışma ortamı ve koşulları nasıl? İş nasıl bir ortamda yürütülüyor? Bu ortamda neler kullanılıyor, kimlerle ilişki kuruluyor? Günlük, haftalık çalışma saatleri; çalışma koşullarının güç olup olmadığı" gibi bilgiler.
- 3) "Bu meslekle uğraşanlarda aranan nitelikler nelerdir? Yaş, cinsiyet, boy, ağırlık, duyu organlarının hassaslığı gibi nitelikler yönünden bir sınırlama ya da tercih durumu var mı? Genel ve özel yetenekler açısından iş, ne gibi yetenekler gerektiriyor? Bunun yanında yabancı dil bilme, bilgisayar kullanma vb. yeterlilikler gerektiriyor mu?" gibi bilgiler.
- 4) "Mesleğe hazırlanma ve giriş nasıl olmaktadır? Meslek nasıl bir eğitim gerektiriyor? Eğitimi veren kurumlar, eğitim süresi, bu okullara giriş koşulları, okuldan sonra staj-uygulama şartları... İşe giriş sınavla mı, işe giriş koşulları nasıl?" gibi bilgiler.
- 5) "Meslekte ilerleme ve gelir durumu vb. mesleğin başlangıçtaki kazanç ve statüsü nasıldır? Bu statü ve gelir nelere bağlı olarak ve nasıl artmaktadır? Meslek ömür boyu sürecek nitelikte midir? Emeklilik koşulları nasıldır?" gibi bilgiler.

Günümüzde iş dünyası daha az öngörülebilir ve stabil olmayan bir yapıdadır. Dolayısıyla geleceğini ve mesleki kimliğini şekillendirmek isteyen gençlerin belirsizlikle baş edebilme becerilerine ve olası değişimlerden kaynaklanabilecek kariyer engellerine de hazır olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bireyin özelliklerini doğrudan bir meslek ile eşleştirmenin yanında daha esnek bir bakışla olası değişimler ve istikrarsızlığa karşı yeni beceri ve yetkinliklere açık bir gelişim anlayışı benimsemek önemlidir.

KARİYER GELİŞİM SÜRECİ

Super'a göre bireyler gelişip büyürken kendi kişilik özellikleri ile ilgi ve yeteneklerine ilişkin bir bakış açısı geliştirirler, daha sonra da bu geliştirdikleri benlik kavramlarına en uygun mesleği bulmaya çalışırlar. Super, geliştirdiği kuram kapsamında kariyer gelişimini farklı dönemler ve gelişimsel görevlerle açıklamıştır. Bu kuram kapsamında belirlenen yaşam dönemlerinin ilki 'büyüme' ve sonraki 'keşfetme' dönemidir. Bu sebeple, bu yaş grubundaki bireylerin çevrelerini tanımaları, iş dünyasına ilişkin bilgi toplamaları ve gelecekle ilgilenmeye başlamaları beklenir. Ayrıca okulda ve iş hayatında başarılı olabileceklerine dair inançlarının bu dönemde gelişmesi de önemlidir. Bunun için merak dürtülerinin köreltilmemesi, ilgi ve yetenekleri ile ilgili farkındalıklarının ise artırılması önerilir. Devamında ise ilgilendikleri meslekleri belirleyerek bu meslekler için hangi becerilere sahip olmaları gerektiğini sorgulamaları gerekmektedir.

Lise yıllarındaki öğrencilerin kariyer gelişimleri konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, bireylerin kendilerine uygun kariyer gelişimi ve seçimlerinde ergenlik yıllarının önemli olduğu görülmektedir. Bu dönem ergenlerin ilgilerini, yetenek ve değerlerini fark etmeye başladıkları dönemdir. Super (1980; 1990); bu dönemde bireyin hem kendisi ile ilgili hem de seçenekleri ile ilgili farkındalığının en yüksek olması gereken dönem olduğunu belirtmiştir. Bu dönemde birey farklı kariyer seçeneklerini deneyerek neye ihtiyacı olduğunu, neyi sevdiğini, neleri yapabildiğini öğrenmeye başlar. Kendisine uygun bir alan belirler ve lise sonrası seçeneklerin neler olabileceği ve hangisinin kendisine uygun olabileceği ile ilgili bir anlayış kazanır. Soyut düşüncenin gelişmeye başladığı bu dönemde, kendi değerleri ile toplumun değerleri arasında paralellik kurmaya ve kendini keşfettikçe çalışma alanları ile ilgili birtakım fikirler edinmeye başlar.

Araştırmalar, ergenler geliştikçe, çevresindeki önemli bireylerden daha soyut karakterler geliştirdiğini, benlik kavramlarının daha farklılaştığını ve daha iyi organize olduğunu doğrulamıştır. Tüm bu gelişimsel görevlerin yerine getirilmesi ergenlerin genel yaşamları için önemli olduğu kadar kariyer gelişimleri için de son derece önemlidir.

Görüldüğü üzere lise yılları kişisel ve kariyer kimlik duygusunun oluşmaya başladığı ve buna yönelik hedeflerin belirlenmeye çalışıldığı, bununla birlikte bireylerin geleceği ile ilgili önemli kararları almaya başladıkları bir dönemdir. Bu dönemde gençler hem fiziksel değişimlerine hem de psikolojik, ahlak, bilişsel gibi gelişimin diğer alanlarına ilişkin değişimlere ayak uydurmaya çalışırken, aynı zamanda kendileri için en uygun alanı bulmaya çalışırlar.

Özetle bu dönemde kendilerini keşfetmeleri, iş gücü piyasası hakkında gerçekçi ve doğru bilgilere ulaşmaları, aynı zamanda kendilerine uygun, gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler belirleyebilmeleri beklenir. Bu nedenle lise yıllarındaki gençlerin kendilerini ve çevrelerini araştırmaları, kariyer uyum düzeylerinin yüksek olması, doyum sağlayabilecekleri ve başarılı olabilecekleri kariyer kararları almaları ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle bu yıllarda kendilerine uygun olmayan kariyer hedefleri belirleyen ergenlerin; sonraki yıllarda pişmanlık yaşadıkları (Ueichi, Kuriyama, Saito ve Kusumi, 2012), işsizlik sorunu ile karşı karşıya kaldıkları (Sabates, Harris ve Staff, 2011), hem kariyer memnuniyetlerinin hem de genel yaşam doyumlarının (Kasperzack, Ernst ve Pinguart, 2013) ve öznel iyi oluş düzeylerinin (Brunstein, 1993) düşük olduğu görülmektedir.

Yazgıların en güzeli, bir insanın sahip olabileceği en büyük hazine, tutkuyla yaptığı bir iş için ona para ödeniyor olmasıdır.

Maslow

MESLEK SEÇİMİ VE KARIYER GELİŞİMİ KONUSUNDA ANNE-BABALARA ÖNERİLER

Her anne-baba çocuğunun iyi bir geleceğe sahip olmasını ve yaşamı boyunca mutlu olmasını ister. Ancak bazı durumlarda anne-baba kendi gerçekleştiremedikleri ideallerini çocuklarının gerçekleştirmesini bekler. "Ben olamadım, o olsun" anlayışı ile genç zorlanır. Çocuğunuzun istek ve ideallerinin sizden farklı olabileceğini unutmayın. Meslek seçimi konusunda yol gösterebilir, fikrinizi söyleyebilirsiniz ama son kararı genç vermelidir.

Çocuğu iyi tanıyıp, anlayarak, karakteri, yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda uygun mesleğe yönlendirmeli, mümkün olduğunca gerçekçi ve sağlıklı karar almaya çalışılmalıdır.

Anne-babalar küçük yaşlardan itibaren çocuğun bağımsızlığını destekleyerek öz güven sahibi olması ve kendi kararlarını alması yönünde ona yardımcı olmalıdır.

Çocuğun sosyal ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Gencin kendi ilgi, yetenek ve beklentileri doğrultusunda seçim yapmasına izin verilmelidir. Yapacağınız en büyük yardım, ilgi ve yeteneklerini tanımada ona destek olmaktır. Bazı yetenekler aile tarafından anlamlı bulunmadığı için ihmal edilebilir ya da bastırılabilir.

İDİL RAM

Telefon: 04865513323

E-Posta: idilram@gmail.com

<https://idilram.meb.k12.tr/>

Adres: YENİ MAH. 131 SK. NO 1 İDİL / ŞIRNAK

Bazı anne-babalar çocuğunun yeteneklerini gözetmeksizin onu zorlar. Çocuğunuzun yeteneklerine ve isteklerine uygun olmayan bir mesleği seçmesi onu mutsuz ve genellikle başarısız yapar.

Anne-baba tutumları, çocuğun mesleki gelişimini olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilir. Örneğin, otoriter aileler çocuğun bağımsız karar verme davranışını pekiştirmezler. Bu durum bireyin, kendisini objektif değerlendirmesini ve meslek kararı vermesini zorlaştırır.

Anne-babalar belirli mesleklere yönelik olumlu ya da olumsuz tutum ve düşüncelerini çocuğa yansıtmamalıdır. Bu durum, meslek seçimi aşamasında bireyin kendi gerçeklerinden uzaklaşıp, ailesinin benimsediği yöne kanalize olmasına neden olabilir.

Anne-babalar çocuklarını; sosyal aktivite, kulüp çalışmaları, sosyal sorumluluk projeleri ve sivil toplum derneklerinde yapılan çalışmalara katılım sağlaması yönünde cesaretlendirmelidir.